

ВИСНОВОК

ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Бодрова Юрія Володимировича

на тему: «Адміністративно-правове регулювання організації та проведення азартних ігор», рішення вченої ради ДТЕУ від 25 листопада 2021, протокол №5.

на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю: 081 – Право

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор Тарас ГУРЖІЙ

Актуальність теми дисертації. Індустрія азартних ігор (гральний бізнес, гемблінг) відіграє помітну роль в економічному і соціальному житті найбільш розвинутих світових держав. Загальний обсяг глобального ринку азартних ігор становить близько 84.79 млрд доларів США. Легалізація та інтеграція грального бізнесу в національні економічні системи забезпечує створення нових робочих місць, покращення соціальної інфраструктури, стабільне наповнення державних і місцевих бюджетів за рахунок податкових надходжень і ліцензійних зборів.

Мережі гральних закладів створюють широкий простір для соціальної взаємодії, розваг і відпочинку. Багатьма експертами розвинутий гральний бізнес розглядається як позитивний чинник впливу на рівень задоволеності життям. Разом з тим, азартні ігри можуть слугувати джерелом ряду соціальних проблем, пов'язаних з ігровою залежністю людини – лудоманією. За негативними наслідками для психіки людини сучасні вчені ставлять лудоманію в один ряд з такими хворобами як алкоголізм і наркоманія. Протягом останнього десятиліття, поширення цієї хвороби серед населення набуло колосальних масштабів.

Станом на кінець 2024 року понад 7,8 тис. українців були внесені до Реєстру осіб, яким обмежено доступ до гральних закладів та/або участь в азартних іграх, причому тільки за перші 6 місяців кількість таких осіб збільшилася удвічі. За оцінками експертів, реальна кількість осіб, які потерпають від ігрової залежності, на порядок більша. Зокрема, дослідження, проведені Європейською асоціацією азартних ігор і ставок (EGBA), показують, що відсоток хворих на лудоманію в окремих державах ЄС сягає 6,4% від загальної кількості дорослого населення.

Функціонування ринку азартних ігор в Україні супроводжується численними економічними ризиками, які негативно впливають на державний бюджет та загальний стан економіки. Існування значного тіньового сегмента грального ринку призводить до недоотримання податкових надходжень на мільярди гривень. Відсутність дієвого контролю за діяльністю операторів грального бізнесу підриває довіру до системи державного регулювання у сфері азартних ігор та ставить під сумнів доцільність існування окремих її елементів..

Крім того, за умови недостатньо ефективного регулювання та контролю з боку держави гральний бізнес може перетворитися на джерело масштабних безпекових ризиків, включаючи, легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Особливої актуальності для України ця проблема набула у рамках військового та економічного протистояння з російською федерацією. Зокрема, наприкінці 2024 року було припинено діяльність російського онлайн-казино, задіяного у відмиванні російських грошей, а також у незаконному зборі персональні даних і відомостей про місце перебування клієнтів – військовослужбовців ЗСУ та інших військових формувань.

Проблемні аспекти гемблінгу зумовлюють необхідність досконалого адміністративно-правового регулювання питань організації та проведення азартних ігор, яке б, з одного боку, сприяло

максимальній соціально-економічній “віддачі” грального бізнесу, а з іншого – нівелювало його економічні, соціальні, політичні, безпекові та інші ризики.

За загальним визнанням науковців і практиків, сучасний стан адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор не відповідає об’єктивним потребам практики. Практично на всі його рівні характеризуються наявністю системних недоліків, обумовлених вадами нормативного забезпечення, відсутністю дієвої координації, слабким рівнем міжінституційної взаємодії, недостатньою визначеністю правового статусу ключових суб’єктів формування та реалізації державної політики в сфері азартних ігор.

Усунення цих недоліків – дуже відповідальне і, водночас, складне завдання, успішно вирішити яке можна тільки на основі всебічно обґрунтованого наукового підходу.

Новизна дослідження та отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

вперше:

- визначено спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор: забезпечення однакових для всіх гравців умов азартної гри; забезпечення прозорості, стабільності, відкритості, рівності, справедливості та об’єктивності проведення азартних ігор; заборона протиправного впливу на проведення і результати азартних ігор та спортивних подій; захисту персональних даних; забезпечення відповідальної гри та боротьби з ігровою залежністю (лудоманією);
- обґрунтовано ідею щодо визнання бездоганної репутації юридичних осіб обов’язковою умовою провадження господарської діяльності у сфері азартних ігор;
- обґрунтовано доцільність законодавчого визначення державних лотерей як різновиду азартних ігор при вдосконаленні правових засад організації та проведення азартних ігор в Україні;

удосконалено:

- нормативне і доктринальне визначення поняття “азартної гри”, під яким запропоновано розуміти: будь-яку гру, умовою участі в якій є внесення гравцем ставки, що дає право на отримання виграшу (призу), імовірність отримання і розмір якого повністю або частково залежать від випадковості. Запропоноване визначення ґрунтується на загальноприйнятому в світовій практиці розумінні азартної гри як гри, результат якої не обов’язково залежить від знань і майстерності гравця;
- понятійно-категоріальний апарат нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини, пов’язані з організацією та проведенням азартних ігор, зокрема, шляхом його узгодження з термінологією спеціальних (базових) законів: Закону України “Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор” та Закону України “Про державні лотереї в Україні”;
- зміст нормативно-правових заборон, спрямованих на закріплення державної монополії в сфері організації лотерей, зокрема обґрунтовано скасування загальної заборони на участь у лотереях, організованих за межами України;
- класифікацію дозволених видів господарської діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор;

дістали подальшого розвитку:

- система цілей адміністративно-правового регулювання у сфері організації та проведення азартних ігор, побудована на основі збалансованого врахування інтересів громадянина, суспільства, держави та суб’єктів господарської діяльності;

- система принципів адміністративно-правового регулювання, у рамках якої принципи адміністративно-правового регулювання будь-якої сфери суспільних відносин (в тому числі – сфери організації та проведення азартних ігор) розглядаються на загально-правовому, галузевому та інституційному рівнях;
- сучасне розуміння сутності азартних ігор, згідно з яким під азартною грою пропонується розуміти будь-яку гру, умовою участі в якій є внесення гравцем ставки, що дає право на отримання виграшу (призу), імовірність отримання і розмір якого повністю або частково залежать від випадковості;
- ідея про те, що концепція розвитку інституційного забезпечення державної політики в сфері азартних ігор повинна відповідати визначеним критеріям якості та ефективності, зокрема: охоплюватись рамками довгострокової стратегії, переслідувати конкретні, вимірні цілі, бути реалістичною, послідовною і гнучкою, втілювати комплексний підхід, враховувати публічні інтереси, спиратися на передовий зарубіжний досвід, втілювати принципи відповідальної гри та мінімізації негативних (соціальних, економічних тощо) наслідків гемблінгу.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в збагаченні науково-теоретичного уявлення про мету, цілі та принципи адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор.

На основі узагальнення провідних доктринальних концепцій, положень чинного законодавства та практики його застосування Ю.В.Бодровим доведено, що головною метою адміністративно-правового регулювання в сфері організації та проведення азартних ігор є створення правових умов для ефективного публічного адміністрування цієї сфери, сталого економічного розвитку держави та її регіонів, утвердження засад економічної багатоманітності, реалізації приватних і публічних економічних інтересів, безперешкодної реалізації права власності та права на підприємницьку діяльність.

У рамках цієї мети в дисертації визначений перелік конкретних цілей адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор, які корелюються з основними функціями адміністративного права та пріоритетними напрямками державної політики у сфері грального бізнесу.

Дисертантом доведено, що адміністративно-правове регулювання даної сфери суспільних відносин ґрунтується на системі загальних принципів права, галузевих принципів адміністративно-правового регулювання, а також спеціальних принципів; іманентних адміністративно-правовому регулюванню організації та проведення азартних ігор. Зокрема, до спеціальних принципів адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор віднесено принципи: забезпечення однакових для всіх гравців умов азартної гри; забезпечення прозорості, стабільності, відкритості, рівності, справедливості та об'єктивності проведення азартних ігор; заборони протиправного впливу на проведення і результати азартних ігор та спортивних подій; захисту персональних даних; забезпечення відповідальної гри та боротьби з ігровою залежністю (лудоманією).

Практичне значення одержаних результатів обумовлене тим, що викладені в дисертації Ю.В.Бодрова висновки, рекомендації і пропозиції можуть бути використані:

у правотворчій діяльності – при розробці та вдосконаленні нормативно-правових актів з питань публічного адміністрування, організації та проведення азартних ігор;

в правозастосовній діяльності – при розробленні практичних рекомендацій щодо розгляду та вирішення адміністративних справ у сфері організації та проведення азартних ігор (*довідка про впровадження Київського окружного адміністративного суду від 13.11.2024р.*);

у навчальному процесі – при розробці навчально-методичних комплексів та викладанні навчальних дисциплін “Адміністративне право” та “Адміністративна відповідальність” у закладах вищої освіти;

у науково-дослідній сфері – при виконанні науково-дослідної роботи за темою “Публічне право в умовах євроінтеграції” (державний реєстраційний номер 0120U103029).

Апробація результатів дисертації.

Основні положення та результати дослідження були апробовані на наступних міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Законодавство України: реалії та перспективи» (20-21 жовтня 2023 р., м. Київ); II Міжнародна науково-практична конференція «Теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини та держави» (5-6 квітня 2024 р., м. Одеса); Міжнародна наукова інтернет-конференція «Актуальні дослідження правової та історичної науки» (13-14 лютого 2024 р., м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща); Міжнародна наукова інтернет-конференція «Актуальні дослідження правової та історичної науки» (13-12 вересня 2024 р., м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща); Міжнародна науково-практична конференція «Європеїзація національного права: проблеми, виклики та перспективи» (24 квітня 2024 р., м. Київ).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Державного торговельно-економічного університету: “Публічне право в умовах євроінтеграції”. Номер державної реєстрації 0120U103029, термін виконання: I квартал 2020 р. – IV квартал 2024 р.

Особистий внесок здобувача. Висновки дисертації сформульовано за результатами особистих досліджень автора. Дисертація є самостійною науковою працею; окремі проблеми висвітлені в адміністративно-правовій науці вперше; деякі питання викладені в новій інтерпретації з урахуванням існуючих тенденцій розвитку теорії адміністративного права та сучасної практики адміністративно-правового регулювання у сфері організації та проведення азартних ігор.

Відповідність дисертації вимогам, що представляються до дисертацій на здобуття ступеня доктор філософії. Дисертаційна робота Бодрова Юрія Володимировича за темою «Адміністративно-правове регулювання організації та проведення азартних ігор» (науковий керівник: доктор юридичних наук, професор Гуржій Т.О.) є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати. Дисертаційну роботу виконано на достатньо високому рівні, її результати мають наукову новизну і практичну значимість. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в наукових фахових виданнях та оприлюднені на науково-практичних конференціях. Дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, розкриває її суть та підтверджує, що автором повністю вирішено поставлені у роботі завдання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бодров Ю.В. Мета адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. №6. С. 292-294. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/66>
2. Бодров Ю.В. Генезис адміністративно-правових досліджень у сфері грального бізнесу. Прикарпатський юридичний вісник. 2023. №3(50). С. 33-38. <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2023.7>

3. Гуржій Т.О., Бодров Ю.В. Поняття та сутність принципів адміністративно-правового регулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Вип. 79. Т. 2. С. 42-48. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.6>
4. Бодров Ю.В. Законодавче регулювання організації та проведення азартних ігор: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення. Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: «Право». 2024. Вип. 84. Ч. 3. С. 17-24. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.3.2>
5. Бодров Ю.В. Генезис адміністративно-правового регулювання сфери азартних ігор у Республіці Польща. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. №8. С. 211-214. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/47>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Бодров Ю.В. Спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання організації і проведення азартних ігор. Сталий розвиток держави і права в умовах глобалізаційних процесів : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Хмельницький, Україна. 15-16 вересня 2023. Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2023. С. 47-51. <https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/view/58/926/1937-1>
7. Бодров Ю.В. Цілі адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор. Теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини та держави. Матеріали II науково-практичної конференції (м. Одеса, 5-6 квітня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2024. С. 41-44. <https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/view/82/1345/2791-1>
8. Бодров Ю.В. Поняття мети адміністративно-правового регулювання. Актуальні дослідження правової та історичної науки. Випуск 58: матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 13 – 14 лютого 2024 р.) / редкол. : О. Яремко та ін. ГО “Наукова спільнота”. WSZIA w Opolu. Тернопіль : ФО-П Шпак В.Б. 2024. С. 9-13. https://www.lex-line.com.ua/data/downloads/file_1712735451.pdf
9. Бодров Ю.В. Адміністративно-правове регулювання в сфері організації та проведення азартних ігор: досвід країн Східної Європи. Актуальні дослідження правової та історичної науки. Випуск 64: матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 12 вересня 2024 р.) / редкол. : О. Яремко та ін. ГО “Наукова спільнота”. WSZIA w Opolu. Тернопіль : ФО-П Шпак В.Б. 2024. С. 12-16. URL: https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=3927
10. Бодров Ю.В. Генезис науково-правових досліджень у сфері організації і проведення азартних ігор. Європеїзація національного права: проблеми, виклики та перспективи [Електронний ресурс] : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 квіт. 2024 р.) / відп. ред. Т. О. Гуржій. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. С. 100-104. <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/ff10ea357e2b3d55e9c93a4f29a9d4d3.pdf>

Особистий внесок здобувача. У наукових роботах, опублікованих у співавторстві, здобувачу належать формулювання основних ідей, організація та проведення досліджень, аналіз отриманих даних, формулювання висновків. Зокрема, здійснено систематизацію адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор, визначено галузеві та спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання організації та проведення азартних ігор.

ВИСНОВОК: Розглянувши дисертацію Бодрова Юрія Володимировича на тему «Адміністративно-правове регулювання організації та проведення азартних ігор» та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях із співавторами, а також за

результатами публічної презентації результатів наукових досліджень на кафедрі адміністративного, фінансового та інформаційного права, встановлено, що робота актуальна, являє собою самостійно виконану наукову працю, має наукову новизну та практичну цінність.

Всі ідеї, наукові концепції та матеріали наукових досліджень розроблені та виконані здобувачем особисто, не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на джерело.

Всі публікації та дисертаційна робота виконані Бодрова Юрія Володимировича із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота на здобуття ступеня доктор філософії відповідає вимогам, визначеним наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 та Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Головуюча на засіданні кафедри

Адміністративного, фінансового та інформаційного права

доктор юридичних наук, професор

Дз.

Ніна ДАРАГАНОВА

24 січня 2025 р.

